

Stillehavsproblemet,

Geografisk Tidsskrift, Bind 27 (1924)

Link til pdf:

http://img.kb.dk/tidsskriftdk/pdf/gto/gto_0027-PDF/gto_0027_68816.pdf

Link til webside:

<http://tidsskrift.dk/visning.jsp?markup=&print=no&id=68816>

pdf genereret den : 22/5-2008

Stillehavsproblemet.

Af

Direktor, Kaptajn **Cai Schaffalitzky de Muckadell.**

Siden Verdenskrigens Afslutning har Udenrigspolitikken i stedse stigende Grad beskæftiget sig med Forholdene i de Lande, der grænser til Stillehavet og med de Interesser, der knytter sig til dette store Verdenshav. Spørger man om Grunden til denne udenrigspolitiske Forskydning, da er Svarene ikke helt lette at give. Stillehavet er ikke alene geografisk set fjærnt fra os, men de Folk, der bestemmer Udviklingen ved dette Havs Bredde, staar os ogsaa, hvad Race og Tankegang angaar, for manges Vedkommende saa fjærnt, at vi har vanskeligt ved at naa til Bunds i en Sag som denne.

Udenrigspolitikken har sin naturlige Følgesvend i Strategien, begge arbejder de, naar Staten er rigtig styret, Haand i Haand, men de har begge deres Udgangspunkt i de Folks Interesser, som de repræsenterer. Kommer to Folks Interesser i Modsætning til hinanden, opstaar der en af de Konflikter, der, hvad Øjeblik det kan være, kan blive til Krig og den hyppigste og naturligste Interesses modsætning er som Regel af rent geografisk Natur — med andre Ord et Spørgsmaal om de to stridende Staters Territorium, i videre Forstand Territoriets Evne til at byde de derboende Folkeslag Udviklingsmuligheder. I Virkeligheden bliver dette da til en Strid om Afsætning paa dette eller hint Marked, hen til hvilket det paa Territoriet boende Folk ser, som Maalet for sin Udvikling.

Naar vi tager det foreliggende Spørgsmaal — som man i Almindelighed kalder „Stillehavsproblemet“ — op til nærmere Undersøgelse, viser dets geografiske Grundlag sig snart. Det er det nye store Verdensrige, Kejserdømmet Japan, der er Sagvolderen; det er de ejendommelige geografiske Forhold i dette Rige, der har rejst Spørgsmaalet og som atter har inddraget alle de omkring det Hav, der beskyller Japan, boende Nationer, indenfor Problemets Periferi.

Det moderne Japan er Produktet af en ganske overordentlig intens Udvikling, der tog sin Begyndelse, da en amerikansk Eskadre under Commodore Perrys Kommandotegn i 1853 ved sine truende Kanonmundin-

gers overbevisende Styrke, tvang det hidtil lukkede Land til at aabne sine Døre for Vestens Civilisation.

Med forbavsende Lethed tilegnede Japanerne sig, hvad de havde Brug for af denne Civilisation og blandt dennes mere eller mindre tvivlsomme Goder da først og fremmest Krigstekniken. Allerede i 1894 traadte Japan frem for det undrende Europa i fuldstændig moderne Rustning og den svage Nabostat Kina fik først af alle Japanernes nye Vaabens Kraft at føle.

Ved Freden i Shimonescki, der den 8de Maj 1895 kronede Japans Sejr, forøgede Japan for første Gang i Historien sit Territorium. Ganske vist blev Landvindingen ikke saa stor som ønsket, fordi Stormagterne blandede sig i Sagen, men Japan erhvervede sig dog alligevel den 35.000 km² store Ø Formosa, samt Pescadorerne, der trods deres kun 221 km² har ikke ringe strategisk Betydning.

Allerede 10 Aar efter traadte Japan igen op med Vaaben i Haand, denne Gang mod en af de europæiske Stormagter, Rusland, der havde gjort sit Bedste for at ødelægge Japanernes Udvikling i Syd Manchuriet og bl. a. havde forpagtet den af Japanerne i Krigens med Kina erobrede Kwantung Halvø med Krigshavnen Port Arthur! Kampen var denne Gang langt haardere, men med — bogstavelig talt — Opbydelsen af sine sidste Kræfter besejrede Japanerne den russiske Kolos og erhvervede sig ved Freden i Portsmouth 16. Oktober 1905 ganske vist ikke anden direkte Landvinding end den søndenfor den 50de Breddegrad liggende Del af Øen Sakhalin, men desto større indirekte Fordele. Fremmest blandt disse var en privilegeret Stilling i Korea, samt Kwantunghalvøen i Forpagtning, endvidere kommercielle og strategiske Fordele i Manchuriet og Fiskerettigheder ved den russisk-østasiatiske Kyst.

I det derpaa følgende nye Tiaar befæstede Japan sin Stilling i Østasien, først og fremmest ved 1910 at inkorporere Korea, der med sine 217.800 km² blev en regulær japansk Provins under Navnet Chosen, og der-

næst ved at udvikle og styrke det militære Maskineri, der skulde danne Grundlag for den imperialistiske Politik, Japan tænkte sig at føre.

Omsider oprandt Verdenskrigen og snart efter dens Begyndelse meldte Japan sig under Ententens Fane. Japanske Hære hjalp Englænderne i 1915 med at erobre Kiauchau fra Tyskland og japanske Krigsskibe udfoldede den japanske Chrysantemum paa næsten alle Verdenshave, Side om Side med Englands og Frankrigs Orlogssflag. Ved Fredstraktaten i Versailles fik Japan da ogsaa Kiautchau med omliggende Territorium som Krigsbytte, samt Mandatet over alle de — tidligere tyske — nordenfor Ækvator liggende Sydhavsøer.

Saasart Verden var ved at komme til sig selv igen efter de frygtelige Saar, Krigen havde slaaet, led Japan imidlertid sit første Nederlag — i Fredstid ganske vist. Paa Konferencebordet i Washington maatte „Østasiens Prøjsen“ give Afkald paa Kiautchau, der blev tilbagegivet til Kina, i hvilket Land Japan yderligere maatte anerkende „den aabne Dørs Politik“.

Af denne ganske flygtige Oversigt vil man have set, at Japan i Løbet af de sidste 30 Aar har udviklet sig til en Magtfaktor af første Rang — ja i Virkeligheden er bleven den førende Stormagt i Østasien. „Stillehavsproblemet“ Opstaaen skyldes dels dette Faktum og dels at Japan har udviklet videre højtflyvende Planer, og fortsat fremad de Veje, der havde ført til de første Maal.

For at forstaa dette, er det nødvendigt først at kaste Blikket paa det japanske Kejserriges Territorium og Befolkningen paa dette (i Henhold til Folketællingen i 1920).

<i>Egentlige Japan.</i>	
Hondo*).....	226,600 km ²
Shikoku.....	18,200 km ²
Yezo.....	82,000 km ²
Kiushu.....	40,000 km ²
Omligg. Arkipelag (ca. 4000 Øer).....	15,700 km ²
Ialt...	382,500 km ² .. 55,961,400 Indb.

<i>Landforøgelse.</i>	
Formosa.....	35,000 km ² .. 3,654,398 Indb.
Korea.....	217,800 km ² .. 17,284,207 Indb.
Sakhalin (sydl. Halvd.)	33,538 km ² .. 105,765 Indb.
Kwantunghalvøen ...	558 km ² .. 80,000 Indb.
Ialt...	286,896 km ² .. 21,124,370 Indb.
Begge sammen...	669,396 km ² .. 78,085,770 Indb.

*) Alle geografiske Navnes Stavemaade er i Overensstemmelse med Stiellers Handatlas.

Britiske Øer (til Sammenligning 121,633 km².. 47,306.664 Indb. (Folketælling 1921 — Irland 1911).

Man vil af disse Tal se, at Folketætheden i det egentlige Japan er ca. 140 Personer pr. km. — et Tal der allerede anviser Japan en høj Rang blandt Verdens folkerige Lande, der forholder sig som følger til Japan.

Befolkningstætheder

Belgien (1910).....	252 pr. km ²
England og Wales.....	239 —
Holland.....	171 —
Japan (1920).....	140 —
Italien (1911).....	121 —
Tyskland (1910).....	120 —
Danmark (1916).....	75 —
Frankrig (1910).....	74 —

Efter „Japan Year book“ er Befolkningstætheden allerede steget til 147 pr. km², men ogsaa de andre Tal, der støtте sig paa den sidste — men allerede temmelig forældede — Folketælling, maa forandres uden at dette dog forrykker Billedet af Japan som et temmelig tæt befolket Land.

Imidlertid bør disse Tal end mere ses i Belysning af det Territorium der kan opdyrkes eller beboes. „The Japan Year book“ siger herom:

„Naar Sammenligning foretages paa Grundlag af det beboelige Areal, maa Japan siges at overgaa alle i Befolkningstæthed, thi medens dette Areal i Japan kun udgør 19% af det totale er Forholdet 74% for Belgiens Vedkommende, 73 for England og Wales, 67 for Holland, 76 for Italien, 65 for Tyskland og 40 for Frankrig.“

Alt dette peger nu paa at Japan er et af Verdens tættest befolkede Lande — ja endog overbefolket — og hertil kommer yderligere at Folkemængden tiltages i meget betydelig Grad.

Befolkningens aarlige Forøgelse)*

	Totale Forøgelse	Forøgelse pr. 1000 Indb.
1911.....	718,800	14,17
1912.....	731,600	14,22
1913.....	744,800	14,28
1914.....	756,800	14,30
1915.....	789,600	14,53
1916.....	786,800	14,45
1917.....	800,100	14,49

*) Robertson Scott: The foundations of Japan.

1918	816,200	14,57
1919	822,638	14,47

Disse Tal er dog ikke helt rigtige, hvad Folketællingen i 1920 viste. Efter den beregnede Fradragelse skulde Folketallet udgøre 58,472,938, men udgjorde kun 55,961,140, men Forøgelsen fra Tallet i 1910, der var 50,176,600, er jo meget betydelig og fuldender Billedet af et delvis overbefolket og stærkt voksende Samfund.

Det Problem, der da stiller sig for det japanske Folk, er som man vil forstaa følgerig, hvorledes denne stadig voksende Befolkning skal finde sit Underhold. Til trods for et stadigt og energisk Arbejde paa at udnytte Japans egne Hjælpkilder, kan det dog med nogenlunde Sikkerhed siges, at indenfor det egentlige Japans Grænser vil Japanerne ikke, al Flid og alle moderne Jordkultiveringsmetoder til trods, kunne finde deres Underhold.

Tyndest befolklet er den nordligste japanske Ø Yezo, idet denne kun har 29 Mennesker pr. km², men selvom den befolkedes lige saa tæt som Øen Kiushiu — der med sine 207 Indbyggere pr. km² og uden andre større Byer end Nagasaki, vistnok maa regnes for et af Verdens tættest befolkede Steder — vilde Yezo kun kunne optage 15 Millioner Mennesker. Dette er imidlertid paa Forhaand udelukket, da Yezos Jordbund og Klima ikke tillader en blot tilnærmelsesvis saa stærk Bebyggelse.

Den uundgaaelige Følge heraf vil da være, at Befolkningsoverskuddet emigrerer. Naturkatastrofer — som det nylig stedfundne Jordskælv i og omkring Tokio — indvirker som man vil kunne forstaa kun lidet paa den totale Situation. Hvad betyder Tabet af 2—300.000 Mennesker i et Land der vokser med 7—800.000 Mennesker pr. Aar?

Naar Spørgsmaalet om Emigration er bleven saa brændende som det er, er Grundene letforstaaelige, men det naturligste vilde jo da saa være at Emigrationen lededes ud til Japans egne Kolonier og blandt disse da fornemmelig til Korea og Formosa.

For disse stiller Forholdene sig som følger. Korea er 217.000 km² stort med (1920) 17.284.287 Indbyggere, Formosa er 35.000 km² med 3.654.398 Indbyggere. Koreas Folketæthed er altsaa ca. 79 Indbyggere pr. km² og den koreanske Befolkning tiltager næsten ligesaa kraftig som Japans. Formosa har 105 Indbyggere pr. km², men tiltager ikke saa stærkt. Begge disse Provinser kan imidlertid ikke anses for svagt befolkede — tværtimod, og vil næppe kunne aftage noget betydeligt Antal Emigranter.

Chancerne for en Emigration til Japans Kolonier er altsaa ikke store, rent talmæssig set og saa regner man her slet ikke med Befolkningens Tilbøjeligheder, men betragter blot Menneskene som Skakbrikker, der flyttes uden at de spørges. Tager man Hensyn til, hvad det kan antages, at Japanerne vil gøre frivillig, da maa man selvfølgelig for dem som for andre Mennesker gaa ud fra, at de kun emigrerer til Lande, hvor Livet lover dem Chancer og hvor Klimaet passer dem. Det er her en Kendsgerning, at Japanerne trives bedst i det tempererede Klima og at de vanskelig taaler baade Polar- og Tropeklima.

Den næste Vej ad hvilken det, alle disse Forhold tagne i Betragtning, kunde synes naturlig at emigrere er vesterpaa til Kina, men det er ikke alle Steder i Kina, der findes Plads. Det egentlige Kina — om hvilket der paa Grund af Jordbund og Klima her kun kunde være Tale om — har imidlertid ca. 78 Indbyggere pr. km² og er følgerig ligesom Korea og Formosa ikke velskikket til at optage en større Befolkning. Mongoliet og Manchuriet er ganske vist tyndt befolkede, men Forholdene passe afgjort ikke Japanerne i disse Landsdele.

Tilbage staar da Vejen østpaa, til Stillehavets amerikanske Side og sydpaa til Australien og det hollandsk-indiske Arkepelag.

Hvad Amerika angaar, da er her baade Plads, Klima og Jordbund og her hen har da ogsaa den japanske Emigrantstrøm allerede længe taget Vejen. Fortrinsvis gælder dette Kalifornien, hvor Folketætheden kun er ca. 7 Indbyggere pr. km² over det Hele — tages Hensyn til Opdyrkeligheden ser Tallene dog anderledes ud, thi ca. 45 % af Territoriet er bedækket af Højskov eller Busk. I Sydamerika passer Klimaet ikke, trods de øvrige gode Forhold og dette gælder ogsaa om Australien og Hollandsk-Indien. Dette er Forklaringen paa at saa faa Japanere endnu har søgt ud til Australien, hvor Folketætheden kun er ca. 1½ Indbygger pr. km² og navnlig Ny-Guinea, hvor den er ½ Indbygger pr. km². Af de hollandsk-indiske Øer er baade Sumatra og Borneo meget tyndt befolkede, hvorimod Java har Egne, der hører til Jordens tættest befolkede.

Trods dette for Emigration — f. Eks. til Kalifornien — gunstige Forhold er Tallene paa de udenfor Japan boende Japanere kun i Forhold ringe, hvad efterfølgende Tal, der er tagne fra „The Japan Year book 1920“ vil vise. Efter denne boede der udenfor Japan kun 649.608 Japanere med følgende Fordeling.

<i>Asien.</i>	
Kina (med Kvantunghalvoen og Tsingtau)	303,602
Filippinerne	11,156
Engelske Kolonier	16,240
Hollandske Kolonier	4,436
Russiske Kolonier	7,028
<i>Europa.</i>	
Europa	2,907
<i>Nordamerika.</i>	
U. S. A.	115,186
Hawajjernerne	112,221
Kanada	17,716
Mexiko og Panama	2,423
Afrika	73
<i>Sydamerika.</i>	
Sydamerika	46,947
<i>Australien.</i>	
Fastlandet	5,274
Sydhavsøerne	3,399
Udenfor Japan ialt	649,608
<i>Japanske Kolonier.</i>	
Korea (1915)	290,455
Formosa (1915)	133,937

Altsaa udenfor det egentlige Japan en god Million Mennesker, men dette Tal maa ført op til Dato forøges til mindst 1½ Million.

Dette er jo imidlertid ingenlunde noget højt Tal og viser os blot, at endnu har den japanske Emigration ikke taget Fart. Grundene hertil er delvis Japanernes Ulyst til at udvandre andetsteds hen, end hvor Forholdene synes dem passende, men ogsaa — og i langt højere Grad — det Moment, der gør hele dette Problem saa farligt, at man overalt ved Stillehavets Bredder, hvor hvide Folk staar for Styret, hindrer den gule Race i at bosætte sig.

Vi er her ved den ene af Stillehavsproblemets Sider — den der forvoldes af den, om man saa maa sige, rent dynamiske Virkning, som det stedse voksende Folketal frembringer. Et Afløb maa der skaffes for Kraftoverskudet og saafremt Japan ikke selv kan optage det, hvor skal det da ledes hen?

Problemets anden Side — den kommercielle — fremkommer ved at vende den foregaaende Tankerække om og sige: Udvandring er praktisk talt umulig og agrikulturel Udvikling har naaet sit Højdepunkt, følge-

lig kan Japan kun ernære sin voksende Befolkning ved Industri og Handel.

Men for at følge denne Retningslinje vil det være nødvendigt at skabe Japans Handel og Industri nye Markeder — eller fordrive andre fra deres gamle og hævdundne. I begge de ovenfor nævnte Muligheder leder Udviklingen imod Konflikt, thi hvad enten man sætter sig fast i et Land og tager Brødet ud af Munden paa dets Beboere eller fordriver andre fra de Markeder, der skaffer dem Brød, bliver Resultatet det samme. Desværre for Verden løses saadanne Konflikter jo — indenfor en uoverskuelig Fremtid — kun ved Krig, og Stillehavsproblemet er fra at være et geografisk og etnografisk Problem derfor i sidste Instans gaaet over til at blive et strategisk Problem.

Det første direkte urovækkende Skær over Stillehavsproblemet er Amerikas Holdning overfor den japanske Emigration.

Skønt som før nævnt Japanerne ikke kan siges at være særlig talrige i Amerika — Antallet af Indvandrere fra Japan oversteg først i 1918 10.000 om Aaret — har deres Bosættelse indenfor Unionen dog vakt megen Uro, særlig i Kalifornien. Grunden hertil er i det væsentlige, at Japanerne som den nøjsomme Race, de er, har erhvervet sig forholdsvis stor Velstand og er bleve Kapitalister og Ejendomsbesiddere.

Der findes ganske vist ikke nogen nøjagtig Statistik over hvor meget Land i Amerika, der ejes af Japanere. Paa ganske enkelte Steder anslaaes deres Ejendom til mellem 50 og 75 % af al opdyrket Jord, skønt deres Folketal kun er et Par Procent af det totale og disse enkelte extreme Tilfælde har givet Agitationen imod den japanske Indvandring kraftig Vind i Sejlene.

Allerede saa tidlig som i 1908 afsluttedes mellem Amerika og Japan den saakaldte „Gentlemens agreement“, i hvilken Japan forpligtigede sig til at udøve en vis Kontrol med Emigrationen til U. S. A. — bl. a. ved ikke at give Kulier eller andre Arbejdere Pas.

Denne Overenskomst anses imidlertid ikke fra amerikansk Side for at have ført til Maalet — Emigranternes Antal steg saaledes i Aarene fra 1909 til 1919 fra respektive 3111 til 10.064 — og i 1913 vedtog man derfor i Kalifornien den saakaldte „Webb Act“, hvorefter det formentes Japanere at erhverve Jordejendom i denne Stat.

Ej heller denne Forholdsregel førte til det ønskede Resultat, thi at omgaa en Lov er jo næsten altid umuligt, og i 1920 gik Kalifornien derfor et Skridt videre ad den tidligere betraadte Vej ved at vedtage den saa-

kaldte „Alien Land Act“, der efter hvad man haaber skal gøre det helt af med Japanernes Chancer for at blive Grundejere i Fremtiden i Kalifornien *).

Indtil man forandrer Signaler i Amerika — og der-til er der foreløbig ingen Tegn — maa der saaledes siges at være lukket for nogen Indvandring af Betydning i dette Land og det samme gælder for Australien, New Zealand og Canada. Praktisk talt kan man sige, at overalt, hvor hvide Mænd bor ved Stillehavets Bredder, lægges der den japanske Indvandring alle tænkelige Hindringer i Vejen. Dette er, om man vil, en moderne Erkendelse af „den gule Fares“ Betydning, og Spørgsmaalet har faaet yderligere Aktualitet ved — af-døde — Lord Northcliffes Rejse i 1922. I sine Breve hjem til sin Presse slog Lord Northcliffe kraftig til Lyd for, at der burde tilføres de britiske Kolonier i Østen hvid Arbejdskraft, da ellers Faren for en Oversvømmelse af gul dito laa lige for Haanden — en Anskuelse, der har faaet sit prægnante Udtryk i Felt-raabet „White Australia“.

Hvorvidt der nu virkelig er Fare for Haanden for at Emigrationsspørgsmaalet direkte og alene kan faa Kanonerne til at tale, faar staa hen — usandsynligt er det i hvert Fald ikke. Imod Faren derfor taler, at mange Japanerkendere hævder, at det japanske Folk i Virkeligheden ikke har nogen dybere Tendens til at udvandre, ialfald ikke andetsteds hen end, hvor Klima og Samfundsforhold passe det — og disse Steder begrænses i det væsentlige til U. S. A. Men enhver kan dog direkte sige sig selv, at Japans voksende Overbefolkning og Amerikas Begrænsningslove indeholder et betænkelig Kvantum Sprængstof.

Ser man imidlertid bort fra den rent dynamiske Virkning af Overbefolkningen, undgaar man dog ikke at klarlægge for sig selv, at saa staa alligevel Spørgsmaalet om at skaffe den stigende Befolkning nye Indtægtskilder tilbage i Form af atter stigende industriel og kommerciel Virksomhed.

Som Grundlag herfor staa først og fremmest Spørgsmaalet om Raastoffer til Industrien, og i Tilfælde af Krig, hvor Japan maa være forberedt paa at blive afskaaret fra store Dele af sine Tilførsler, og saa Spørgsmaalet om de til Krigsførelse bestemte og nødvendige Raastoffer.

Hvad dette Spørgsmaal angaar, da er Japan gunstig stillet for Kul og visse Mineraliers Vedkommende,

*) Efter at dette er skrevet, har U. S. A. som bekendt vedtaget en Lov, der ganske forbyder japansk Indvandring. Følgerne heraf kan endnu ikke overses.

navnlig Kobber. Hvor langt Japan kan drive sin Ud-vinding af Raastoffer, kan selvfølgelig ikke siges, men her, som paa saamange andre Omraader, har Verdenskrigen stimuleret Japan til at udnytte sine Rigdomskilder i hidtil ukendt Grad. Saaledes steg Udvingen af Metaller for Kobber og Bly Vedkommende i Tidsrummet fra 1913—1919 med ca. 300 %, for Jærn og Staals Vedkommende endog med ca. 700 % og for Kulproduktionens Vedkommende med ca. 30 %.

Naar undtages Kobber og Kul, af hvilke der endog eksporteres ikke ubetydelige Mængder, kan Japan imidlertid ikke føde sig selv med Raastoffer. Navnlig kan Japan ikke „jærnføde“ sig og har for at opnaa den nødvendige Jærntilførsel grebet kraftig ind i Kina, hvor særlig de berømte Tayeh Jærnminer er bleven bragt ganske under japansk Kontrol. Disse Miners aarlige Produktion er ca. 700.000 Tons — et Tal, der taler overfor Japans egen Produktion, der ligger omkring 100.000 Tons. Omtrent 70 % af Jærnertsen, der anvendes i de store kejserlige japanske Jærnværker, kommer saaledes fra disse Miner — Resten fra Korea. At denne Mangel paa Jærn er en alvorlig Sag for et Land, der vil søge sin voksende Overbefolkning beskæftiget ved en intensiv Industrialisering, indses uden videre.

Hertil kommer yderligere, at Japan ikke ejer Bomuld nok til at brødføde sin Befolkning. Saaledes manglede Japan i 1919 for 13 Millioner Yen Ris og Aaret iforvejen endog for 158 Millioner. Ganske vist er Ris-høsten bleven fordoblet i de sidste 50 Aar, men den vil trods dette Faktum sandsynligvis aldrig slaa til — navnlig ikke i de daarlige Aar. Endelig er Japan ikke i Stand til at „petroleumsføde“ sig, men maa importere store Kvanta Raaolie og Petroleum fra Amerika og Hollandsk Indien.

Af denne flygtige Oversigt vil det formentlig med tilstrækkelig Tydelighed fremgaa, at Japan ikke uden Hjælp udefra kan underbygge en kraftig industriel Udvikling. Dette er Japan ingenlunde ene om i Verden — England kan f. Eks. ej heller brød- og „bomuldsføde“ sig — endsige „petroleumsføde“ sig — men England kan søge hen til sine Dominions og til sine Kolonier, hvad Japan ikke kan.

Det er derfor forklarligt, at Japan allerede for lange Tider siden har søgt at erhverve det manglende i Kina. Særlig henset til en eventuel Krig har Japan søgt at lægge reguleer Haand paa Kinas Ressourcer. Ganske vist er disse paa deres nuværende Udviklingstrin ikke nær stort nok til Japans fremtidige Behov — navnlig ikke for Ris og Bomulds Vedkommende

— men hvad de ikke er, kan de blive under japansk Førerskab.

Et kommercielt Hegemoni i Kina er derfor af alle Grunde den tilsyneladende letteste og mest tiltalende Løsning for Japan. Kina ligger lige for Japans Døre, det er et i højeste Grad misregeret Land, der befinder sig i statslig Opløsning og det er uden Tvivl et Land, der vil kunne udvikles til dels at præstere de nødvendige Tilførsler til Japans Industri, dels til at blive Hovedaftageren for dennes Produkter.

Medens Japan i Emigrationsspørgsmaalet støder paa Amerika imod Øst, støder det i sin kommercielle Ekspansion ogsaa paa Amerika mod Vest, thi Amerika er et stort og kapitalkraftigt Industriland, hvis Eksport i meget høj Grad har Interesse i det kinesiske Marked. At Japan faar fast Hold om Kinas Raastoffer og kommer til at beherske det kinesiske Marked er direkte rettet imod U. S. A.'s Handelspolitik — og derfor ogsaa Udenrigspolitik. „Japan eksporterer Mennesker, Amerika „Aktieselskaber“, er et gammelt Slagord i Amerika.

Ledemotivet i amerikansk Handelspolitik overfor Kina har altid været „den aabne Dørs Politik“; thi Konkurrencen frygter det store Industriland ikke. Men dette Princip har altid falden Japan for Brystet — Japan har nok ønsket Døren aaben, men kun for sig selv og ikke for andre og tvivler man, behøver man blot at fordybe sig en Smule i de senere Aars japanske Udenrigspolitik.

Det vilde være fristende, at begynde denne Undersøgelse allerede fra den kinesisk-japanske Krigs Afslutning, men det maa være nok at konstatere, at allerede fra dette Tidspunkt har Japan givet talrige Beviser paa, at det vilde styre en imperialistisk Kurs i sin Udenrigspolitik. Allerede i 1902 afsluttedes — og fornyedes i 1911 — en Alliance med Storbritannien, en Alliance der gav Japan store udenrigspolitiske Fordele, og i Kina havde Japan ad — i hvert Tilfælde uendelig — fredelig Vej erhvervet sig noget af en Førerstilling efter den russisk-japanske Krig.

Ved Verdenskrigens Udbrud var Japan saaledes fast etableret baade i Manchuriet og i Mongoliet. Store Dele af Jærnbanenettet saavel i disse Provinser, som omkring Peking, var paa japanske Hænder, store Minekoncessioner var erhvervede af Japan, rent bortset fra at japansk Kapital og japanske Forretningsmænd havde forskaffet sig baade Teakplantager i Kina, Kokosplantager paa Borneo, Gummplantager paa Malakka, Hampeplantager paa Filippinerne, Krydderiplantager paa Hawaji, Skove i Sibirien og Fiskerirettighe-

der udenfor Kamschatka. Japanske Handelsskibe færdedes som Fragtfarere mellem alle Østens Lande — ja endog over hele Verden — og det var almindelig bekendt at Japan planlagde et Fremstød mod den kinesiske — ligeoverfor Formosa liggende — Provins Fukien og havde lagt Grunden til en Interessesfære i Jangtzedalen.

Næppe var Krigen brudt ud før Japan meldte sig under Ententens Faner, i Fællig med England erobredes K i a u t s c h a u med omliggende Opland fra Tyskland for dernæst at blive lågt ganske ind under japansk Administration og at blive besat af japanske Militærstyrker.

Saalænge Krigen varede, havde Ententemagterne og Amerika andet at tænke paa end Kina, og Japan kunde derfor i nogenlunde Ro og delvis Ubemærkethed forelægge Kina sit berømte Ultimatum af 18de Januar 1915 — almindelig kaldet „the twenty one demands“.

Disse „21 Punkter“ var i Virkeligheden et — knap nok forklædt — Protektorat over Kina, der da ogsaa protesterede voldsomt. Protesterne fik til Resultat, at Japan afstod fra at gennemføre de mest vidtgaende af de 21 Punkter, men alle de til Manchuriet og Mongoliets Inddragning under japansk Indflydelse sigtende Punkter, blev tvungne igennem, da Kina uden Hjælp fra Stormagterne var saa temmelig værgeløst.

Havde man tvivlet — eller tvivler nogen endnu — om den japanske Udenrigspolitik Imperialisme, da maa en saadan Tvivl forsvinde efter en Gennemgang af den Del af de 21 Punkter, som Japan — trods alt — ikke vovede at gennemføre. Disse Punkter, der indeholdes i Kapitel 5 af Ultimatumet, bestod bl. a. i Ansættelse af japanske Raadgivere overalt i Kinas Forvaltningsgrene, Ansættelse af et særlig japansk Politi i Kina o. fl. a.

Den eneste Magt, der reagerede i nogen Maade overfor Japans Handlemaade, var Amerika, men under Trykket af Verdenssituationen anerkendte Amerika dog alligevel i de saakaldte „Lansing-Ishii Aftaler“ i 1917, at Japan havde særlige Interesser i Kina.

Saaledes var altsaa alt foreløbig gaaet saare vel for Japan og i Versailles gik det ogsaa, som Japan ønskede. Tiltrods for at Kina ogsaa var bleven en Ententemagt — og altsaa Forbundsfælle med Japan — godkendtes dog i Fredstraktaten Japans Besættelse af Kiautschau med omliggende Provinser og Japan fik yderligere tilkendt Mandat over alle de nordenfor Ækvator liggende — tidligere tyske — Besiddelser. Derved kom Japan i Besiddelse af en Række Øer, der alle har ikke ringe strategisk Betydning i en Kamp imod

Amerika. Samtidig kundgjorde Japan for Verden højt-flyvende Flaadeudvidelsesplaner og alle disse Fakta vakte den største Uro og Opmærksomhed i Amerika og skabte den Spænding, de to Lande imellem, som holdt Verden i Ængstelse for Krig i Stillehavet i længere Tid. I vide Kredse mente man desuden, at Amerika var traadt ind i Verdenskrigen for at faa Lejlighed til at udvide sin Hær og Flaade og derved arbejde sig ud af den Uforberedthed paa Krig, der havde kendetegnet Tidsrummet før Verdenskrigen og — mente man — afholdt Amerika fra at træde kraftig op mod Japan.

Men nu begyndte der en Modgangens Tid for det indtil da saa heldige Japan og det første Bølgeslag der varslede denne Modgang var, at Kina — man kan sige selvfølgelig — ikke ratificerede Versaillestraktaten. Værre var det at ej heller Amerika ratificerede den, men trak sig tilbage fra Fredsbordet. Endvidere sporede man paa den britiske Rigskonference i 1921 at den engelsk-japanske Alliances Dage snart vilde være talte og sluttelig indbragtes hele Spørgsmaalet om Kinas Tilstand frem for et Verdensforum ved Washingtonkonferencens Skabelse i 1921—22.

Denne Konference skulde komme til at sætte dybe Spor i Stillehavsspørgsmaalene ved sine 5 forskellige Traktater af hvilke den første og bekendteste begrænsede Slagskibstonnage og Krydserstørrelse hos de kontraherende Magter ved Stillehavets Bredder, medens en anden Traktat begrænsede de daværende Flaadebaser til Status quo. Ved disse to Traktater alene er en japansk-amerikansk Krig bleven bragt hen paa Grænsen af det usandsynlige, da bl. a. de maritime Operationer under en saadan Krig kræver maritime Operationsbaser i en vis Nærhed af de respektive Fjenders Territorium og disse Baser er efter Traktaten ikke mere forhaanden.

Foruden disse to Traktater afsluttedes „4 Magts Overenskomsten“ i hvilken de til Stillehavet grænsende Stormagter gensidig garantere hinandens Besiddelser og „9 Magts Overenskomsten“, der tager Sigte paa Kinas Forhold. I denne sidste Overenskomst anerkender de 9 Magter Kinas Uafhængighed og territoriale Integritet, samt „den aabne Dørs“ Princip i Kina, hvortil yderligere kommer en Række sekundære Traktater, der regulere de videre Forhold i Kina — saasom Jærnbane, Told og Eksterritorialitetsspørgsmaal.

Samtidig hermed ophævedes den engelsk-japanske Alliance, og hvem der vilde se, maatte nu se, at England havde ladet Japans Sag falde og var gaaet over paa den amerikanske Fætters Side. I klog Forstaaelse

af dette Faktum bøjede Japan sig paa Konferencen og rømmede efter denne loyalt Kiautschau og Shantung-Halvøen, samt trak sig tilbage fra Hankou og Nordmanchuriet for tillige ogsaa at lade sine Tropper rømme Sibirien. Alligevel bevarede Japan ikke faa af de Fordele det havde vunden i de førnævnte „21 Punkter“ — saaledes sin Indflydelse i Sydmanchuriet og i Yangtsedalen.

Ved hele denne Række af Traktater er utvivlsomt en Række af Tvistepunkter bleven bilagt og Krigsfaren er bleven betydelig formindsket, men alle Konfliktmuligheder er ikke fjærned. Japans Emigrationstrang reguleres ikke ved Traktater, og det samme gælder om den kommercielle Ekspansion. Trods alt er Japan den førende Magt i Kina, og intet tyder paa at dette Forhold vil blive ændret.

Naar man som Resultat af Washingtonkonferencen kommer til, at Japan har lidt et foreløbigt Nederlag, saa er dette vel nok rigtigt, men samtidig bør man ikke overse, at netop denne Konferencens Resultater har bragt Kina mere ind under Japans direkte Magtomraade end tidligere ved at de Magter, der kan og vil blande sig i det japansk-kinesiske Spørgsmaal i strategisk Forstand, er bleven fjærned. Dette er atter et Resultat af de specielt maritim-tekniske Forhold i Stillehavet, der igen er en Funktion af det geografiske Spørgsmaal, der hidrører fra de enorme Afstande.

Til en Forstaaelse heraf skal først nævnes, at alle de sømilitære Autoriteter, der har beskæftiget sig med japanske Forhold, uforbeholdent erkender, at et direkte Angreb paa den japanske Øgruppe er praktisk talt uigennemførligt. Yderligere har Japan ved sin Beliggenhed som en Bue udenom Manchuriet og Østsibirien store militære Fordele ved ligesom at have skabt en Aflukning af dette Territorium for en udefra kommende maritim Assistance eller Indgriben. Ganske vist er Afstandene fra Japan til Kinas forskellige Dele lange, men de er i hvert Fald betydelig kortere end for de Magter, der skal hjælpe Kina imod Japan. Japan er med andre Ord bleven mere og mere Enehersker i den Del af Verden, hvor det ligger.

Tænker man sig en Konflikt mellem Japan og Amerika vil Japan kunne rette sine Vaaben først og fremmest imod Philipinerne. Afstanden fra Japan til Manila er 1740 Sm., medens Afstanden fra Manila til den nærmeste amerikanske Flaadebasis — Pearl Harbour paa Hawaji — er 4858 Sm., og Afstanden fra Manila til Panama over Hawaji er endog 9566 Sm., noget længere end til San Francisco (6956 Sm.). Japans strategiske Fordele er i Belysning af disse Afstande direkte

indlysende, og disse Fordele skyldes, som før nævnt, Washingtontraktaten, der ved Basistraktaten gjorde Øen Guam uanvendelig som amerikansk Flaadebasis og forhindrer Amerika i at skabe en Erstatningsbasis paa Philippinerne. Guam, der kun ligger 1523 Sm. fra Manila — altsaa endog nærmere end Japan — var nemlig, da Traktaten traadte i Kraft, ikke blot tilnærmelsesvis udrustet som Flaadebasis, det var Amerikas Hensigt at udbygge den, men Projektet er selvfølgelig blevet skrinlagt som Følge af Status quo Fordringen til Baserne og det samme gælder om Manila, der ogsaa stod paa Programmet til Udvidelse.

At operere paa saa store Afstande, som fra baade St. Francisco og Hawaji til Manila, er maritimt set forbunden med kæmpestore Vanskeligheder — ja man maa vist sige overfor en energisk Modstander som Japan, praktisk talt umuligt, og endnu vanskeligere bliver Opgaven for Amerika, naar det drejer sig om at sende en Flaade til Kina, hvad et flygtigt Blik paa Kortet vil vise.

Det samme gælder for England hvis dette Land vil gribe ind i Østen med større Styrker end den i de kinesiske Farvande stationerede Flaadeafdeling, hvad der er absolut nødvendigt. Afstanden fra Manila til nærmeste engelske Basis paa Malta er 7314 Sm. — ja fra England selv endog (for Plymouths Vedkommende) 9328 Sm.

Hvis Japan f. Eks. skulde ville rette sine Vaaben mod Australien er Afstanden fra

Sydney—Malta	9261
Sydney—Plymouth	11275

medens Afstanden fra Sydney—Yokohama kun er 4316. Amerikansk Hjælp er nærmere end engelsk, men Afstanden Sydney—Hawaji er dog 4417 Sm., ja fra Sydney til St. Francisco 6515 (over Hawaji).

Allevegne begunstiger Afstandstallene Japan og gør det end mere end Tallene selv udvise, fordi de Tal, der gælder for de angelsachsiske Magter, føre Operationerne ud i det praktisk talt umuliges Omraade, men for Japans Vedkommende kun ud i det sværes — og altsaa muliges — Omraade. Englands Planer om at udbygge Singapore til en første Rangs Flaadebasis bliver i Belysning af disse Tal let forstaaelig, thi navnlig overfor en Indgriben i Kina ligger Singapore fortrinligt, hvad efterfølgende Tal vil vise.

Singapore—Hongkong	1440
Yokohama—Hongkong	1462
Singapore—Shanghai	2183
Yokohama—Shanghai	619

Singapore—Manila	1343
Yokohama—Manila	1740
Singapore—Sydney	4306
Yokohama—Sydney	4316

Foreløbig er nu imidlertid Singapore ikke bleven udvidet — og det er uvist om den nogensinde bliver det — og Japan har altsaa store Fordele af denne „Afstandsstrategi“, der maa siges at raade i Stillehavet. Angribe Amerika kan Japan ikke og omvendt ej heller Amerika Japan, men Japan er, indtil Singapore bliver anlagt, Hersker over det omkring Japan liggende nærmere Omraade, derunder Kina.

Man spørger uvilkaarlig sig selv om Japan har nogen Grund til at betræde Erobringens Vej — Svaret er ikke let at give. Hvis Japan gør det, maa det regne med Indgriben baade fra Amerikas og Englands Side og Spørgsmaalet bliver da, om de to Landes Flaader kan overvinde de mægtige Afstande, der skiller dem fra det mulige Krigsteater. Kan og kan er jo to Ting — naar man har Tid nok kan jo ofte det, der ser delvis umuligt ud, blive muligt og Spørgsmaalet bliver da, om Japan kan benytte denne eventuelle lange Tid til at skabe sig en saa uindtagelig Stilling, at det kan holde sig Fjenden fra Livet.

Som før nævnt maa Japan betragtes som praktisk talt uangribeligt for et direkte Angreb paa dets insulære Territorium, men gaar man udenom denne Angrebsform og sætter alt ind paa at blokere Japan, ser Sagen anderledes ud. Japan kan som paavist tidligere hverken brødføde eller industriføde sig selv; for at skabe Sikkerhed paa disse to Omraader maa Japan lægge Haand paa de omkringliggende Landsdele, hvor Mulighederne for en Supplering af Forraadene er tilstede — f. Eks. Philippinerne, Hollandsk Indien og Dele af Kina.

I krigsmæssig Henseende kommer hertil yderligere, at Japan kun kan vente at kunne „petroleumsføde“ sig selv i Fredstid men ikke i Krigstid, et Forhold, der stadig forværres, da moderne Krigsskibe mere og mere gaar over til at benytte Oliefyring. Man anlægger ganske vist store Olie-tankstationer til Flaadens Brug. Ad denne Vej naar man imidlertid ikke udover de første Forsyninger ved Krigsudbrudet og Krigens første Maaneder; varer denne, maa nye Forsyninger skaffes og saadanne findes eksempelvis let tilgængelige paa de store hollandsk-indiske Øer. Hollandsk Indien har længe holdt Stillingen som Verdens 4de største Petroleumproducent og er først i 1922 bleven trængt til-

bage til Femtepladsen af Persien. De vigtigste Oliekilder er Tarakan og Koeteikilderne paa Borneo og den nylig forelagte — og forøvrigt efter en Forkastelse foreløbig henlagte — hollandske Flaadelov, tager da ogsaa netop Sigte paa den Eventualitet, der rummes i et japansk Angreb for at sikre sig Oliefelterne her.

Japans stærke Stilling er maaske ikke stærk nok til at gennemføre saadanne vidtgaaende Erobringer og udholde den efterfølgende Blokade, men den er alligevel saa stærk, at det vil have let ved at erhverve sig Fordele i Kina, selvom disses Erhvervelse bringer det i Konflikt med de øvrige Stormagter. Man gaar jo dog ikke til Krig for Ubetydeligheder — saadanne klares ved en undskyldende Note — men flere Ubetydeligheder kan blive til Betydelighed og til varige Fordele.

Før Verdenskrigen hvilede alles Øjne i bange Forventning paa Nordsøen, hvor Forberedelserne var i

Gang til det store Sørgespil mellem Tyskland og England — nu hviler Øjnene paa Stillehavet, hvor Situationen i mangt og meget ligner den, der forelaa i Nordsøen.

Washingtonkonferencen der imødesaas med saameget Forhaabning er desværre ikke bleven, hvad man ventede, i det væsentligste fordi man ikke gik dybt nok i Begrænsninger. Vil man for Alvor begrænse Krigsfare, kan det ikke gøres alene ved at begrænse Slagskibstonnage og Baser — rent militære Begrænsninger. Man maa ogsaa begrænse det, der fra Grunden skaber Krigsfaren og altsaa udjævne territoriale Tvistigheder, begrænse Ekspansionsstrang, kort sagt gribe Sagen langt mere an efter de forskellige Urkrav hos Folkene.

Men, hvorledes gøre dette? Og sker det nogensinde? Vist desværre ikke før de „græske calendæ“ indtræder!

Fra den danske Ekspedition til Kei-Øerne, 1922.

Af

Dr. Th. Mortensen.

I „Geografisk Tidsskrift“ Bd. 26, 1921 (S. 126) er givet en kort Redegørelse for en Plan om Oprettelsen af en skandinavisk biologisk Station i Troperne. Det var denne Plan, som førte til Udsendelsen af en dansk Ekspedition til det malayiske Archipelag med den Hoved-Opgave: at finde det Sted, der bedst vilde egne sig for en saadan permanent Station. Ekspeditionen, der bekostedes af Rask-Ørsted Fondet, bestod af Dr. H. J. Jensen og Forfatteren af denne Skildring. Afrejsen fandt Sted 1. Nov. 1921. Ved Ankomsten til Java sluttede de to hollandske Videnskabsmænd, Dr. H. Boschma (Leiden) og Dr. H. C. Siebers (Buitenzorg) sig til Ekspeditionen.

Som det fremgik af nævnte Redegørelse, skulde Ekspeditionen foretage Undersøgelser ved Sydspidsen af Celebes, ved Amboina og Kei-Øerne. Det viste sig imidlertid meget hurtigt, at Sydspidsen af Celebes

ikke vilde være noget vel egnet Sted til det omtalte Formaal, og da det overhovedet vilde have været forbundet med store Vanskeligheder at foretage indgaaende Undersøgelser her, blev denne Del af Ekspeditionens Opgaver opgivet. Til Gengæld blev der ypperlig

Fig. 1. Kort over det malayiske Archipelag.